

Pia Henttonen - Tuula Puranen

Kun perhe tarvitsee tukea

Enemmän otetta ja osallisuutta -projekti

Enemmän otetta ja osallisuutta -projekti
Kehitysvammaisten Tukiliitto ry

Teksti: Pia Henttonen ja Tuula Puranen.
"Äidin" tarinan on kirjoittanut 38-vuotias nainen.

Valokuvat: "Äiti"

Kannen kuvitus: Anna Emilia Laitinen

Taitto: Virpi Sirpelä, Mac&Me

Paino: Painohäme Oy

ISBN 978-952-9777-62-4

Kun perhe tarvitsee tukea

Monet asiat vaikuttavat siihen, onko ihminen hyvä äiti tai isä. Äly ei takaa hyvää vanhemmuutta. Ihminen, jolla on vaikeuksia oppimisessa ja ymmärtämisessä, voi olla riittävän hyvä vanhempi.

Vanhempänä voi tarvita monenlaista apua arjen hoitamiseen ja lapsen kasvatukseen.

Tämä esite kertoo, mistä saat apua ja tukea

Tässä esitteessä kerromme, mistä perhe voi saada tukea, kun vanhemmalla on lievä kehitysvamma tai laaja-alaisia oppimisvaikeuksia. Käytämme usein ilmaisua oppimisen ja ymmärtämisen vaikeudet.

Esitteessä kerromme lyhyesti, mistä vanhemmat voivat hakea apua. Emme kuitenkaan esittele kaikkia paikkoja, joista perhe voi saada tukea. Lisää tietoa erilaisista

perheille tarkoitetuista tukimuodoista saat esimerkiksi omasta sosiaalitoimistostasi.

Esitteessä on kaksi osaa

Esite jakautuu kahteen osaan. Ensin annetaan yleiskuva siitä, mitä asioita vanhemmuuteen ja vanhempien tukemiseen kuuluu.

Yleiskuva tuo esille asioita, joita vanhemman on tärkeä tietää. On hyvä tietää esimerkiksi, että lastensuojelu perustuu lakiin, eikä mielivaltaan.

Yleiskuvan avulla vanhempi voi myös nähdä, mistä asioista hän tarvitsee lisää tietoa.

Esitteen toinen osa on 38-vuotiaan äidin tekemä valokuvatarina vanhemmuudesta.

Valokuvatarinan tarkoitus on esitellä työntekijälle

vanhemman kokemuksia, ajatuksia ja näkökulmia. Näin työntekijä voi paremmin ymmärtää vanhemman toiveita, tavoitteita ja haasteita.

Perheille valokuvatarina voi antaa tietoa ja vertaistukea.

Lukija voi poimia tekstistä asiat, jotka häntä kiinnostavat ja joista hän haluaa etsiä lisää tietoa.

Projekti tukee perheitä

Tämän esitteen on julkaissut Kehitysvammaisten Tukiliiton *Enemmän otetta ja osallisuutta* -projekti. Projekti tukee perheitä, joissa vanhemmilla on kehitysvamma tai laaja-alaisia oppimisvaikeuksia.

Projektissa koottua tietoa ja kokemuksia on Tukiliiton kotisivulla osoitteessa: www.kvtl.fi. Raha-automaattiyhdistys on tukenut projektin toimintaa.

Projekti alkoi vuonna 2006 ja se päättyi 2009.

Sopiva tuki auttaa selviämään arjessa

Kaikille vammoille on yhteistä, että ne voivat haitata ihmisen arkea.

Arjen ongelmia ratkaistaan muun muassa apuvälineillä. Ihminen voi saada apua silmlaseista, pistekirjoituksesta, viittomista, kuulolaitteesta, pyörätuolista tai muusta apuvälineestä.

Kehitysvamma ja laaja-alaiset oppimisvaikeudet vaikuttavat ymmärtämiseen. Uusien asioiden oppiminen voi olla vaikeaa. Jos ihmisellä on oppimisvaikeuksia, hänen on vaikea soveltaa opittuja asioita, jos tilanteet muuttuvat.

Ihmiset, joilla on oppimisen ja ymmärtämisen vaikeuksia, tarvitsevat toisten ihmisten tukea ja ohjausta enemmän kuin muut. Jokaisen on helpompi ymmärtää uusia asioita, kun ne kerrotaan selkeästi ja konkreettisesti.

Mitä on riittävän hyvä vanhemmuus?

Riittävän hyvä vanhemmuus on sitä, että osaa huolehtia lapsesta.

Vanhempien tehtävä on huolehtia lapsesta. Lapsi tarvitsee vanhempien antamaa turvaa ja riittävää hoitoa kasvaakseen hyvinvoivaksi aikuiseksi.

Kaikenikäiset lapset tarvitsevat rakkautta, luotettavaa huolenpitoa ja turvalliset olot. Vanhemmuus muuttuu, kun lapsi kasvaa ja kehittyy. Vauva tarvitsee erilaista hoitoa kuin leikki-ikäinen.

Älykkyys ei varmista, että ihminen on hyvä vanhempi. Vanhemmuuteen vaikuttavat muun muassa ihmisen muut kyvyt, kokemukset omista vanhemmista, läheisten tuki, kyky etsiä ja ottaa vastaan apua sekä ympäristö.

Vamman tai vaikeuksien perusteella ketään ei voida kieltää tulemasta vanhemmaksi. Lasta ei voi ottaa pois vanhemmilta vain siksi, että äidillä tai isällä on kehitysvamma tai oppimisvaikeuksia.

Mistä vanhemmat voivat hakea apua?

Voit saada apua sosiaaliselta verkostolta

Läheisiä ihmisiä sanotaan sosiaaliseksi verkostoksi. Vanhemmat voivat etsiä apua, tukea ja ohjausta omasta sosiaalisesta verkostostaan, esimerkiksi lapsen mummoilta ja papoilta tai tädeiltä, sediltä ja enoilta.

Jos itse et esimerkiksi osaa auttaa lasta läksyissä, voit miettiä, kuka sinulle läheinen ihminen voisi tehdä läksyjä lapsen kanssa. Voisiko perheen ystävä käydä joskus kuulustelemassa läksyt?

Voit saada apua neuvolan, päiväkodin ja koulun työntekijöiltä

Voit jutella lapsen koulunkäynnin ongelmista ja käyttäytymisestä hänen opettajiensa kanssa.

Jos lapsi on vielä päiväkodissa, päiväkodin työntekijät voivat ohjata ja neuvoa lapsen kasvatuksessa.

Lastenneuvolastakin saat apua. Terveystieteiltä voit kysyä lapsen kehityksestä ja kasvatuksesta.

Myös perheneuvola voi auttaa lapsen kasvattamisen asioissa. Sieltä saat apua myös perhe-elämän ja parisuhteen hoitamiseen.

Voit soittaa perheneuvolaan ja jutella puhelimesta tai tilata sinne ajan. Kun varaat ajan, pääset juttelemaan työntekijän kanssa kasvokkain.

Voit saada apua sosiaalityöntekijältä ja perhetyöntekijältä

Voit hakea apua myös oman kotipaikkakuntasi sosiaalityöntekijältä. Hän voi ohjata perheesi avotyön piiriin. Avotyö tarkoittaa, että

vanhemmille annetaan tukea lapsen kasvattamisessa. Tukea antavat usein perhetyöntekijät.

Perhetyöntekijät voivat tulla perheen kotiin tai ohjata erilaisia ryhmiä. Työntekijät opastavat vanhempia lapsen kasvatuksessa ja arkielämän taidoissa. Tavoite on, että lapsi voi kasvaa ja kehittyä vanhempien kanssa turvallisissa oloissa.

Perhetyöntekijät, vanhemmat ja heidän läheisensä voivat yhdessä suunnitella ja sopia, miten lasta autetaan.

Perhe ja läheiset voivat kertoa tai näyttää työntekijälle, missä tukea tarvitaan. Perhetyöntekijät voivat myös seurata perheen arkea. Silloin he pystyvät kertomaan oman käsityksensä siitä, mikä perheessä sujuu ja mitä taitoja pitäisi harjoitella.

Perhetyöntekijöillä on koulutus perheen tukemiseen. He osaavat keinoja, joilla voivat auttaa perhettä.

Auttaminen voi liittyä esimerkiksi koulunkäyntiin, kodin sääntöjen ja rajojen noudattamiseen tai mielenterveyteen ja vuorovaikutukseen.

Tärkeää on, että perhe saa ohjausta niissä tilanteissa, joissa on ongelmia. Perhe voi harjoitella erilaisissa tilanteissa toimimista esimerkiksi perhetukikeskuksessa.

Voit saada apua seurakunnan diakoniatyöntekijältä

Vanhemmat voivat ottaa yhteyttä myös seurakunnan diakoniatyöntekijään. Hänen kanssaan vanhemmat voivat keskustella vaikeista asioista. Hän voi auttaa pääsemään seurakunnan järjestämiin tukiryhmiin tai tukiasuntoihin.

Diakoniatyöntekijä voi tulla kotiin keskustelemaan vanhempien kanssa. Hän kuuntelee ja neuvoo, kun perheellä on vaikeaa.

Joskus seurakunnan diakoniatyöntä voi saada pientä taloudellista apua esimerkiksi lapsen leirikustannuksiin tai ruokaan.

Diakonia käyttää kuitenkin rahaa auttamiskeinona mahdollisimman harvoin.

Voit saada apua sosiaalitoimistosta

Jos perheen rahat ovat vähissä, vanhemmat voivat hakea taloudellista tukea sosiaalitoimistosta. Tukea nimitetään toimeentulotueksi. Sitä annetaan, jos perheen rahat eivät riitä välttämättömiin jokapäiväisiin menoihin.

Toimeentulotuen saamiseen vaikuttavat perheen tulot, kuten vanhempien eläke ja lapsilisät.

Oman paikkakunnan sosiaalitoimistoon voi soittaa ja kysyä, miten toimeentulotukea haetaan. Jos sinulla on vaikeuksia lukemisessa ja kirjoittamisessa, kerro siitä puhelimesta. Silloin sinun pitää saada apua toimeentulotukihakemuksen täyttämässä.

Lastensuojelun avotyöhön voi kuulua myös perheen taloudellinen tukeminen. Sosiaalityöntekijä voi myöntää rahaa esimerkiksi lapsen harrastusmaksuihin tai perheen yhteiseen lomaan.

Voit saada apua järjestöistä ja yhdistyksistä

Myös monet järjestöt voivat ohjata ja tukea vanhempia, jotka tarvitsevat apua. Kehitysvammaisten Tukiliitto on perehtynyt erityisesti kehitysvammaisten vanhempien asioihin.

Perhejärjestöt tarjoavat tietoa ja vertaistukea kaikille lapsiperheille.

Tarkista, onko paikkakunnallasi
esimerkiksi Mannerheimin
lastensuojeluliiton
perhekahvilaa tai
muuta perheille tarkoitettua toimintaa.

Järjestöjen ja yhdistysten perhetoiminnasta
voit kysyä esimerkiksi sosiaalityöntekijältä.
Toiminnasta ilmoitetaan usein
myös paikallislehdessä.

Vanhemmat eivät aina huomaa, että he tarvitsevat tukea

Joskus vanhemmat eivät itse huomaa, että lapsen elämässä ei kaikki ole hyvin. He eivät omasta mielestään tarvitse tukea. Silloin he eivät osaa itse hakea apua.

Lapsen ongelmat voidaan huomata neuvolassa, päiväkodissa tai koulussa. Työntekijät keskustelevat vanhempien kanssa lapsen tilanteesta. He kertovat, mistä lapsi ja vanhemmat voivat saada apua.

Joskus lapsi tarvitsee kuntoutusta, terapiaa tai lääkettä. Joskus vanhemmat tai koko perhe tarvitsevat ohjausta.

Neuvolan, päiväkodin, koulun tai muun paikan työntekijät voivat tehdä lastensuojeluilmoituksen, jos keskustelu vanhempien kanssa ei riitä. Myös sukulaiset, naapurit, ystävät tai muut perheen läheiset ihmiset voivat tehdä lastensuojeluilmoituksen.

Lastensuojeluilmoituksen jälkeen lapsen tilanne selvitetään

Lastensuojeluilmoituksen tekeminen tarkoittaa, että työntekijät tai läheiset ottavat yhteyttä paikkakunnan lastensuojelun sosiaalityöntekijään. He kertovat työntekijälle, että ovat huolissaan lapsesta. He toivovat, että lapsen tilanne tutkitaan ja perhe saa tukea.

Kun sosiaalityöntekijä on saanut lastensuojeluilmoituksen, hän päättää, mitä tehdään.

Yleensä hän ottaa ensimmäiseksi yhteyttä lapsen vanhempiin ja järjestää tapaamisen heidän kanssaan. Tapaamiseen voidaan kutsua myös muita lapselle ja perheelle tärkeitä ihmisiä.

Monesta vanhemmasta tuntuu pahalta, kun sosiaalityöntekijä ottaa heihin yhteyttä

ja kertoo lastensuojeluilmoituksesta.
Vanhempia voi suututtaa,
kun joku puuttuu perheen elämään.
He saattavat pelätä,
että lapsi otetaan heiltä pois.

Lain mukaan lastensuojelun
työntekijöiden pitää aina tutkia
lapsen tilanne, kun heille on tullut
lastensuojeluilmoitus.

Sosiaalityöntekijä tekee suunnitelman lapsen tulevaisuudesta

Lastensuojelun sosiaalityöntekijä
suunnittelee, miten perhettä ja lasta
tuetaan parhaiten.

Suunnitelma tehdään aina silloin,
kun vanhemmat ovat hakeneet itse apua.
Suunnitelma tehdään aina myös silloin,
kun lapsen tilanteesta
on tehty lastensuojeluilmoitus.

Lastensuojelun sosiaalityöntekijä keskustelee
niiden ihmisten kanssa, jotka ovat tärkeitä
lapsen ja perheen tukemisessa.

Heitä ovat isä, äiti, lapsi sekä
näille läheiset ihmiset.
Sosiaalityöntekijä juttelee myös
lapsen kanssa kahdestaan.

Jos vanhemmat asuvat erillään,
sosiaalityöntekijä keskustelee myös
muualla asuvan vanhemman kanssa.
Näin pitää tehdä myös silloin,
kun muualla asuva vanhempi
ei pidä lapseen yhteyttä.

Sosiaalityöntekijä voi tavata lasta,
vanhempia ja lapsen tärkeimpiä läheisiä
muutaman kerran.
Tapaamisten pohjalta sosiaalityöntekijä
tekee suunnitelman
perheen tukemiseksi.

Suunnitelmassa työntekijä voi ehdottaa,
että lapsi ja vanhemmat
saavat ohjausta kotona
lastensuojelun avotyön työntekijältä.
Häntä sanotaan yleensä perhetyöntekijäksi.
Kotikäynnit kuuluvat hänen työhönsä.

Sosiaalityöntekijä voi myös ehdottaa, että vanhemmat käyvät perhetukikeskuksessa oppimassa kasvatukseen liittyviä taitoja.

Opasta työntekijöitä tekemään töitä kanssasi

Omasta vammasta kertominen auttaa sekä vanhempia että työntekijöitä parempaan yhteistyöhön.

Kehitysvamma ja laaja-alaiset oppimisvaikeudet tarkoittavat, että oppimiseen ja ymmärtämiseen tarvitaan aikaa ja harjoittelua. Oma vamma ei kannata hävetä tai piilotella. Työntekijät osaavat tehdä perheen kanssa paremmin töitä, jos he tietävät vanhempien vammasta.

Kerro, että yhteistyö sujuu paremmin, kun työntekijä puhuu selkeää kieltä, välttää vaikeita sanoja ja puhuu vain yhdestä asiasta kerrallaan.

Pyydä, että hän varaa tarpeeksi aikaa ja tapaamiskertoja yhteistyöhön.

Sano työntekijälle, että hän voi pyytää sinua kertomaan omin sanoin, mitä ymmärsit, käyttää kuvia, piirtää tai kertoa esimerkkejä, jotka auttavat ymmärtämään.

Pyydä työntekijää näyttämään ”kädestä pitäen” mallia, miten pitää toimia. Kerro, että hän voi pyytää harjoittelemaan ja näyttämään opetettua taitoa.

Kerro työntekijälle, että opit uuden asian, mutta se vaatii enemmän aikaa ja harjoittelua. Voi olla, että työntekijän pitää kerrata asioita kanssasi monta kertaa eri tapaamiskerroilla.

**”Kun olen miettinyt,
mitä olen saavuttanut,
olen ajatellut,
että onhan
mulla perhe”**

Kouluikäisen pojan äiti kertoo tarinansa.

**Hänellä on lievä kehitysvamma,
eikä toinen käsi toimi.
Se häytti lapsen käsittelyä,
kun tämä oli vauva.**

Perhe on tärkeä.
Tuntui hienolta tulla äidiksi.
Kenelläkään ei ole oikeutta mennä
etukäteen sanomaan,
että sinä et sovi vanhemmaksi.
Kaikkien ei pitäisi hankkia lasta,
eikä se johdu kehitysvammasta.

Silloin, kun poika oli vielä vauva,
tarvitsin mieheni apua vaipan vaihdossa.
Matkailimme joskus,
oma auto kun oli.
Silloin tuli joidenkin mielestä "hankaluuksia".
Pitkiä katseita,
kun miehen piti mennä
vaihtamaan vaippa naistenhuoneeseen.

Nyt poika käy koulua.
Olen hirveän huono laskuissa.
Poikaa onnistaa joskus,
tuli kymppi kertolaskukokeissa!
Laskut olivat minulle vaikeita jo koulussa.

Joskus jännittää,
mitä reissuvihkossa lukee pojasta.
Pahinta olisi, jos lukisi, että
opettaja ottaa yhteyttä viranomaisiin.

Päiväkodissa oli vaikeaa.
Silloin reissuvihossa luki,
että poika ei tottele.

En ole niin kuin "terveet" äidit.
En pysty auttamaan poikaa kaikessa.
Koulusta tuli lappu,
että vanhempien
pitää tehdä lapsen kanssa läksyjä.

Totta kai vanhemmat katsovat,
että lapsi tekee läksyt,
mutta minä en voi auttaa poikaa
matematiikassa.
En myöskään osaa opettaa lapselle
kengännauhojen sitomista kiinni.
Opettaja laittoi lapun,
että lapsen pitää
osata itse sitoa luistimien nauhat.

Ymmärrän rahan päälle,
osaan antaa rahan.
Kolikoita en kuitenkaan osaa
laskea nopeasti,
ja joku voi katsoa,
että mikä pönttö.

Elämme eläkkeellä.
Rahasta tekee tiukkaa.
Käymme kirppareilla.

Tarvitsen apua papereiden täyttämässä.
Toimeentulotukihakemuksia on
vaikea täyttää.
Lääkärinlausuntoja on vaikea
lukea ja ymmärtää.
Asuntohakemuksen osaan täyttää itse.

Siitä olen ylpeä,
että asunnon
olemme saaneet itse,
kenenkään auttamatta.

**Tässä esitteessä kerrotaan,
mistä perhe voi saada tukea.**

**Esite on tarkoitettu erityisesti vanhemmille,
joilla on lievä kehitysvamma
tai laaja-alaisia oppimisvaikeuksia.**

Kehitysvammaisten Tukiliitto ry

Pinninkatu 51, 33100 Tampere
www.kvtl.fi